

29: Arabayı Arabayla Takas Faiz Midir?

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum hocam, Allah (azze ve celle) ayaklarınız sabit kılsın. Hocam faiz bildiğim kadarıyla parayla para satmak. Parayla para değişince faize giriyorsa, araba alıp satılırken takas yapıldığında üste fark alınıp verildiğinde yani paraya karşı para değil de, arabaya karşılık araba olursa faize girer mi? İnşAllah sorumu anlatabilmişimdir. Allah (azze ve celle) ilminizi amellerinizi artırsın inşaAllah hocam. Cezakallahuhayran.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullahi ve beraketuhu. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim eşyaların takas yapılmasında asıl olan caizliktir. Sadece takas yapılan eşya faiz hükmünün işlediği eşyalardan ise müstesna. Faiz hükmüne tabi olan eşyalar şunlardır:

İmam Muslim rahimehullah'ın Ubade bin Samit (*radiyallahu anhu*)'dan tahric ettiği hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) şöyle buyuruyor:

الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ
وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ مِثْلًا بِمِثْلٍ سَوَاءٌ بِسَوَاءٍ يَدًا بِيَدٍ فَإِذَا اخْتَلَفَتْ هَذِهِ الْأَصْنَافُ فَبِيعُوا
كَيْفَ شِئْتُمْ إِذَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ

“Altın mukabilinde altın, gümüş mukabilinde gümüş, buğday mukabilinde buğday, arpa mukabilinde arpa, hurma mukabilinde hurma ve tuz mukabilinde tuz. Misli misline, birbirine müsavi olarak peşin satılırlar. Ama bu sınıflar değişirse peşin olmak şartıyla istediğiniz gibi satın.”

Hadiste zikredilen altı sınıf eşya altın, gümüş, buğday, arpa, hurma ve tuzdur. Bu eşyalarda faiz işler. Buna ilaveten ulemanın ittifaklarıyla illette ortak olan diğer eşyalar bu altı sınıf eşyaya kıyaslanır. Ancak bu eşyaların takasında fazlalığın haram kılınmış olunmasında illetin ne olduğu hususunda ulema ihtilaf etmiştir. Altın ve gümüşün illeti bir olduğuna ve diğer dört sınıfın illeti bir oluşunda ittifakları vardır. Lakin altın ve gümüşte illet nedir ve buğday, arpa, hurma ve tuzda illet nedir? Bunda dört mezhep ihtilaf etmiştir.

İmam İbni Teymiyye, İbni Kayyim ve İbni Kudame (*rahimehumullah*)'ın tercihlerine göre altın ve gümüşün illeti para olması ve diğer dört sınıfın illeti tartılan ve sayılan yiyecek olmasıdır. Hadiste zikri geçen altı sınıf eşyaya illette ortak olan diğer eşyalarda faiz hükmü icra edilir. Mesela domates

domatese karşı misli ve peşinen satılır. Sayısını artırmak veya veresiye takas edilmesi faiz ve haram olur. Çünkü domates sayıyla veya kiloyla satılan yiyecektir. Veya iki 50'lik kayıt para TL'yi on bir 10'luk kayıt para TL'yle takas etmek faiz ve haram olur. Çünkü TL paradır.

Ama illet ortaklığı olmayan eşyalarda faiz hükmü icra edilmez. Mesela bir kalemi iki kalem karşılığında peşinen takas etmek faiz olmaz.

Binaen aleyh eski bir arabayı daha yenisiyle üstüne değer farkını ekleyerek takas yapmak faiz olmaz. Çünkü araba ne paradır ve ne de tartılan ve sayılan yiyecektir.

Bunun için sahabe (*radiyallahu anhum*) bir devenin iki deveyle veya bir koyunun iki koyunla takas yapılmasına cevaz vermişlerdir. Ancak peşinen olması şart mıdır veya veresiye de caiz midir hususunda ihtilaf etmişlerdir.

El muhim, bir arabayı bir başka arabayla değer farkını ekleyerek takas yapmak faize girmez. Allah-u Âlem.